

M. Kurzyńska

Grudziądz-Wielkie Tarpno, st. 4, gm.
loco, woj. toruńskie, AZP 30-45/7

Informator Archeologiczny : badania 31, 27-28

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nie należy jednak łączyć z pochówkiem, gdyż jego odległość od szkieletu jest zbyt duża (około 160 cm). Wykop 3/97 założono w pobliżu wąwozu oddzielającego stanowiska 1B i 1C, w miejscu występowania na powierzchni skupiska ceramiki. Po zdjęciu warstwy ornej odkryto skupisko co najmniej sześciu różnej wielkości naczyń glinianych, uszkodzonych w górnej części przez orkę — pozostały z nich przeważnie partie przydenne. Nie zarejestrowano zarysu obiektu ani w planie, ani w profilu, choć skupisko to było z obiektem zapewne związane. Może to mieć jakiś związek z niwelacją terenu, wykonaną tu kilkanaście lat temu w celu zlikwidowania istniejącego na polu głębokiego wąwozu. Prawdopodobnie wówczas zepchnięto część obiektu, pozostawiając zaledwie jego dno. Obok naczyń znaleziono przęślik gliniany, fragment drugiego przęślika, przekłuwacz kościany, krzemienisty drapacz na wiórowcu, kilkanaście odłupków krzemienistych oraz fragmenty naczyń glinianych. Całość materiału jest bardzo charakterystyczna dla kultury pucharów lejkowatych.

Badania będą kontynuowane.

GRUDZIĄDZ-Wielkie Tarpno, st. 4, gm. loco, woj. toruńskie, AZP 30-45/7

- osada kultury późnej ceramiki wstęgowej (II faza tej kultury na ziemi chełmińskiej, neolit)
- osada kultury łużyckiej (wczesna epoka żelaza)
- osada kultury oksywskiej (młodszy okres przedrzymski)
- osada kultury wielbarskiej (okres wpływów rzymskich)
- osada wczesnośredniowieczna (2 poł. X-X/XI w., tj. faza IIIa na ziemi chełmińskiej)

Ratownicze badania weryfikacyjno-sondażowe, przeprowadzone przez mgr M. Kurzyńską (Muzeum w Grudziądzu), z udziałem mgr. W. Pacuszki. Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano 128 m².

Stanowisko o powierzchni 1 ha zostało zlokalizowane w trakcie prospekcji AZP w 1982 r. we wschodniej części miasta, między ul. Polną, Graniczną i Rowem Hermana (zarejestrowano wówczas liczny materiał ceramiczny z połowy X i X/XI w.). W sezonie 1997 założono wykopy w centralnej, północnej i północno-zachodniej partii stanowiska, gdzie w trakcie prospekcji wiosennej stwierdzono duże ilości ceramiki na powierzchni.

Ekspertyza geomorfologiczna przeprowadzona dla potrzeb badań archeologicznych wykazała, że na obszarze stanowiska znajdującym się we wschodniej części Basenu Grudziądzkiego, na I terasie nadzalewowej (na wysokości 23-23,05 m n.p.m.), występują utwory powodziowe o miąższości 2,5-3 m, reprezentowane przez mułki, piaski mułkowate i mułki ilaste, jednak mógł on być zalewany tylko w czasie ekstremalnych powodzi. Dominującym rodzajem gleb są mady. Pozyskano ogółem 997 fragmentów ceramiki (326 kultury późnej ceramiki wstęgowej, 1 kultury pucharów lejkowatych, 350 z okresu halsztackiego – okresu lateńskiego, 170 z młodszego okresu przedrzymskiego - okresu wpływów rzymskich, 97 pradziejowych i 53 z wczesnego średniowiecza), kamień gładzony, 2 płyty szlifierskie, fragment topora, 8 krzemieni, 3 przedmioty żelazne nieokreślone, materiał kostny zwierzęcy, fragment polepy. Zarejestrowano 57 obiektów, w tym 3 obiekty mieszkalne (naziemne i ziemne), 1 obiekt gospodarczy (?), 13 obiektów - jam o trudnej w tej chwili do ustalenia funkcji oraz 40 dołków postępowych.

W materiale kultury późnej ceramiki wstęgowej wystąpiły głównie naczynia z cylindryczną szyjką i baniastym brzuścem, a także fragmenty mis, zdobione ornamentem kłutym oraz ornamentem plastycznym (wypustki na krawędzi wylewu bądź guzki na brzuścu). Zbiór ten można datować na II fazę tej kultury na ziemi chełmińskiej. Ceramika z okresu halsztackiego — okresu lateńskiego była dość licznie reprezentowana, lecz silnie rozdrobniona i zniszczona. Brak charakterystycznych elementów (ornament, wylewy) pozwala na obecnym etapie datować ten materiał w dość szerokich ramach chronologicznych i łączyć z ludnością kultury łużyckiej. Silne rozdrobnienie i brak elementów charakterystycznych (wylewy, ornament) nie pozwoliły na ściślejszy podział również materiału z młodszego okresu przedrzymskiego - okresu wpływów rzymskich. Ogólne kryteria, jakimi się kierowano, tj. występowanie fasetowanych brzegów (kilka fragmentów), chropowacenie powierzchni, obecność ceramiki cienkościennej czernionej oraz wątku zdob-

niczego w postaci linii rytej o różnym układzie, pozwoliły zaszeregować tę ceramikę na obecnym etapie badań w dość szerokich ramach chronologicznych, do kultury oksywskiej i wielbarskiej. W silnie zniszczonym, rozdrobnionym, pozbawionym większych fragmentów materiale wczesnośredniowiecznym nie stwierdzono fragmentów naczyń ręcznie lepionych - wszystkie pochodziły z naczyń częściowo lub całkowicie obtaczanych. Ogólnie cały ten zbiór można datować na 2 połowę X-XI w., tj. fazę IIIa na ziemi chełmińskiej. Niewielki zasięg przebadanej powierzchni pozwolił na uchwycenie wyraźnych skupisk o różnych horyzontach chronologicznych, nie pozwolił jednak na uściślenie wielkości tych skupisk oraz uchwycenie ich wewnętrznej organizacji. Bardzo interesujące okazały się odkrycia związane z kulturą późnej ceramiki wstęgowej. Są one kolejnym dowodem na to, że ludność we wczesnych fazach rozwoju tej kultury nie preferowała terenów wykorzystywanych przez kulturę ceramiki wstęgowej rytej, lecz wykraczała poza zwarty zasięg ekumeny ugrupowań wczesnowstęgowych (tereny wysoczyzny) i wkraczała w nowe nisze ekologiczne, tj. na tereny dolnej Wisły. Jest to dopiero drugie znane stanowisko tej kultury na tym terenie i pierwsze przebadane wykopaliskowo.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum w Grudziądzu.

Badania należy kontynuować, ponieważ stanowisko, które znajduje się na obszarze będącym własnością Agencji Rolnej Skarbu Państwa, jest zagrożone przez procesy urbanizacyjne oraz planowane inwestycje miejskie

GRZYBÓW (SŁUBICE), st. 23, gm. Słubice, woj. płockie, AZP 54-56/36

- osada kultury pucharów lejkowatych z fazy wióreckiej (neolit)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w czerwcu przez dr Małgorzatę Rybicką (Fundacja Badań Archeologicznych im. prof. K. Jażdżewskiego). Finansowane przez Fundację Badań Archeologicznych im. prof. K. Jażdżewskiego. Przebadano powierzchnię 375 m².

Otworzono 2 wykopy sondażowe. Odkryto w nich kilkadziesiąt fragmentów ceramiki kultury pucharów lejkowatych i około 170 krzemieni. W ostatnim zbiorze zabytków dominują wyroby z krzemienia czekoladowego. Ponadto odsłonięto trzy jamy o różnej funkcji.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Monografii osadnictwa kultury pucharów lejkowatych na Pojezierzu Gostynińskim” - prawdopodobnie jako wydawnictwo Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

Badania będą kontynuowane.

Guciów, st. 9, gm. Zwierzyniec, woj. zamojskie - patrz: wczesne średniowiecze

GWOŹDZIEC, st. 2, gm. Zakliczyn, woj. tarnowskie, AZP 106-64/27

- osada kultury ceramiki wstęgowej rytej (wczesny neolit)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 15 września do 16 października przez mgr Agnieszkę Kukułkę (Muzeum Okręgowe w Tarnowie). Finansowane przez PSOZ. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 135 m².

Stwierdzono brak warstwy kulturowej. Odkryto 6 obiektów - pozostałości po różnego rodzaju jamach. Większość przebadanych jam zawierała warstwy spalenizny. Na odcinkach VII-VIII wystąpiło skupisko jam ułożonych mniej więcej w linii północ-południe. Około 2 m od jam, w podobnym układzie wystąpiły ślady po trzech słupach (?). We wszystkich obiektach znaleziono materiały ceramiczne i krzemienne. Część naczyń zdobiona była w stylu nutowym. Inwentarz krzemienisty tworzyły głównie odłupki i wióry; z narzędzi znaleziono drapacze, przekłuwacze, wkładki sierpowe, tłuczki. W materiale zabytkowym znalazły się przedmioty wykonane z kamienia: narzędzie w kształcie „kopyta szewskiego” i 2 fragmenty podobnych przedmiotów. Z badanych jam pobrane zostały botaniczne próbki ziemi. Analiza próbek wykazała obecność m.in. szczątków pszenicy płaskurki, płaskurki lub samopszy, rdestu, komosy, stokłosa i fragmenty jabłek.